

Koalitionspolitik föds fram under vånda

Kolkata 31 augusti 2004

Det fria spinn som indisk politik hamnat i både i fråga om institutionaliserad partipolitik som ifråga om dess återverkningar på folkliga aktiviteter har rötter långt tillbaka. Det är nödvändigt att utforska dessa för att förstå det som sker nu och riktigt kunna sja om framtiden.

Även om koalitioner egentligen inte är något helt nytt inom indisk politik så har den nuvarande regeringen, ledd av Dr **Manmohan Singh** – framstående ekonom och administratör men med ringa förankring i partipolitiken – fastnat i koalitions politikens födslovänder på ett ytterst obekvämt och besvärande sätt.

Visserligen har kongresspartiet alltid i sig självt i stor utsträckning utgjorts av en koalition av sinsemellan disparata krafter, men dessa motsättningar har hållits i schack genom att partiet haft en stark ledare – en **Gandhi**, en **Jawaharlal** eller en **Indira** – som med hjälp av en uppsättning lokala satraper sett till att konflikter endast undantagsvis och i mindre avgörande frågor tillåts poppa upp.

Indira bröt upp enigheten

Indira Gandhi var den första som bröt med denna oenighet i enighet när hon i slutet av 1960-talet och början av 1970-talet ställdes inför en utmaning gentemot hennes personliga maktställning under en tid av djup social oro.

Steg för steg stärkte hon sitt grepp över kongresspartiet tills processen nådde sin klimax med proklamerandet av undantagstillstånd i landet den 24 juni 1975. Något som dock i sin tur beredde vägen för hennes vanhedrande avsättning från makten, sedan folket beslutsamt förkastat hennes styre i parlamentsvalet, i början av 1977.

Det var inför det valet som en informell koalition inom rikspolitiken kom att bildas för första gången. I denna förenades uttalande företrädare för storföretagen, blida kongress-socialister av Nehru-modell och stridslystna socialistiska fackföreningsledare som **George Fernandes**, och där CPI(M) dessutom utlovade sitt stöd utifrån.

Allians mellan disparata krafter

Sett på annat vis utgjorde det också en allians mellan urbana industriella intressen ledda av Swatantra Party och den då växande bondelobbyn med den vördnadsvärde Jat-kastledaren **Chaudhary Charan Singh** i spetsen.

Och på ännu ett plan kan man säga att den nya alliansen knöt samman den hindu-nationalistiska RSS-fronten och dess dåvarande parti Bharatiya Jana Sangh (BJS) med sekularistiska socialister som **Madhu Limaye** och med daliternas (då fortfarande

enligt gandhiansk nomenklatur försynt be-tecknade såsom *harijans* – ”Guds barn”) auktoritative talesman **Babu Jagjivan Ram**, som dittills varit kongresspartiets traditionelle harijan-ledare. Alla dessa disparata krafter samlades under ett enda paraply i form av ett enda Janata Party.

Denna informella koalition inrymd under skalet på ett enda parti gick ett sorgligt öde till mötes när den störtades till följd av samvetslösa intriger från mamma-son-du-ons sida, det vill säga Indira Gandhi och hennes yngre son **Sanjay**.

De drog till fullo fördelar av de oförsonliga personkonflikter som fanns mellan koalitionen ledare samt de mera grundläggande motsättningar mellan deras skilda rörelser på basplanet. Efter en övergångsperiod kunde därför kongresspartiet återta sitt grepp om makten, först under Indira och, sedan hon fallit offer för lönnmördares kulor 1984, av hennes överlevande son **Rajiv**.

Föll på Boforsaffären

Efter två mandat perioder av traditionellt kongressstyre, efter valen 1980 och 1984, tvingades Gandhifamiljen åter lämna ifrån sig makten 1989, när det politiska klimatet präglades av en landsomfattande vrede över anklagelser om korrupta avtal med svenska Bofors och andra utländska försvarsindustrier. En av den styrande familjens dittillsvarande skyddslingar **V P Singh**, av småfurstesläkt från Uttar Pradesh, förmådde en del av kongresspartiet att bilda ett nytt parti – Janata Dal.

Det blev största enskilda parti i parlamentet med 182 ledamöter efter valet 1989 och kom att bilda regering på riksplanet, förlitande sig på stöd från två håll – både från höger och vänster i form av BJP (en reinkarnation av det gamla Jana Sangh) och kommunisterna. För BJP:s vidkommande blev detta val en milstolpe då partiet dramatisk ökade sin representation i parlamentet från två till 86 mandat. Deras andel av rösterna steg från 7,73 procent till 11,54 procent, alltmedan kommunisterna bara ökade sin andel marginellt, från 7,54 till 8,93 procent.

Vi kan hoppa över mera sentida episoder av instabilt kongress-styre (1991-96) som i sin tur följdes av ännu mera instabila och dödfödda anti-kongress-koalitioner (1996-98) och koncentrera oss på den till synes mera stabila (och framgångsrikare i den mening att den varade längre) Nationella Demokratiska Alliansen (NDA), en koalition av mer än 20 partier under ledning av BJP:s ledare **Atal Behari Vajpayee** 1998–2004.

Hemligheten bakom NDA-koalitionens förmåga att överleva kan hjälpa oss att förstå faktorerna bakom Manmohan Singhs

nuvarande bekymmer.

Det viktigaste skälet till att NDA fick en sådan imponerande lång livslängd beror tveklöst på Vajpayees ledning. Dennes långa erfarenhet av parlamentariskt arbete och förmåga att emellanåt utstråla välvilja och inte bara stela grimaser, plus två andra talanger – en demagogisk mästar-konst i att uttrycka dubbla budskap samt en viss ryktbarhet för att vara hindi-poet – bidrog till att Vajpayee kom att framträda som den mest färgstarka medelmåttan bland RSS:s och BJP:s samling av medelmåttor.

En annan viktig faktor var att flertalet av BJP:s många koalitionspartier var så små att enstaka raserianfall från deras sida inte behövde oroa regeringen särskilt mycket, och i de fall några av dem försökte sluta sig samman för att förbättra sin förhandlings-situation lyckades inte detta på grund av motsättningar sinsemellan.

Det mest avgörande bidraget till att säkra alliansens fortlevnad kom dock inte från något av koalitionspartierna utan från en allierad utanför NDA, nämligen Telugu Desam Party (TDP) som med ett solitt block på 30 parlamentsledamöter var berett att offra alla samvetsbetänkligheter i utbyte mot materiellt bistånd åt **Chandrababu Naidus** delstatsregering i Andhra Pradesh.

I klar kontrast står Manmohan Singh, värdig men usel som politisk fixare. Förutom problemen med koalitionspartners och externa allierade som kan falla den nuvarande Förenade Progressiva Allians (UPA)-regeringen tvingas Manmohan Singh dessutom hålla starka kongresspartistiska ministrar som försvarsministern **Pranab Mukherji**, ministern för mänsklig resursutveckling **Arjun Singh** och inrikesministern **Shivraj Patil** med flera i schack.

Ansträngd relation till vänstern

Därtill har han ett dubbelt bekymmer med sitt regeringsutövande. För det första måste han hålla i styr ett antal ytterst äregiriga och sluga regionala ledare med stark massuppslutning på hemmaplan i sina respektive hemstater, till vilka hör **Sharad Pawar** (Nationalist Congress Party, NCP) i Maharashtra och **Lalu Prasad Yadav** (Rashtriya Janata Dal, RJD) i Bihar. Detta problem har dock någorlunda kunnat hanteras.

Värre är problemet som handlar om relationerna till vänsterfronten, och det är något som nu står i centrum för det politiska skeendet på riksplanet. Och det försvåras av att också vänsterfronten i sig är en koalition av fyra partier med sinsemellan skilda åsikter i viktiga frågor.

Även om käbbel inom kongresspartiet liksom mellan kongresspartiet och dess UPA-allierade kan hänskjutas till partiets

Indiens styrande regeringskoalition (Förenade Progressiva Alliansen) som premiärminister Manmohan Singh försöker hålla styr på. Där bland Bihars starke man Laloo Prasad och Tamil Nadus M Karunanidhi. Här samlade med kongresspartiets ordförande Sonia Gandhi.

FOTO: NARENDRA BISHT/INDIA TODAY

och UPA-alliansens ordförande **Sonia Gandhi**, som till sin tjänst har en institutionaliserad apparat för medling, så kan inte premiärministern komma undan att hamna i rampljuset när det handlar om offentliga uppgörelser mellan regeringen och dess vänsterallierade.

I all synnerhet som det handlar om centrala ekonomiska politiska beslut knutna till liberaliseringen, vilken är Manmohan Singhs eget verk (såsom varande finansminister i början av 1990-talet) och som utgör hans främsta insats inom indisk politik.

Den informella koalition som ingåtts mellan de två formella koalitioner – UPA och vänsterfronten – vilar på två grundpelare. Dels det så kallade gemensamma minimiprogrammet (*Common Minimum Programme*, CMP), ett offentligt och hyllat uttalande om politik generellt.

Den andra pelaren utgörs av det kanske något underskattade beslutet att utse CPI(M):s veteranpolitiker **Somnath Chatterjee** till parlamentets talman. Detta är något som i realiteten innebär att CPI(M) på allvar förpliktat sig att knyta band med Manmohan Singhs regering.

Värdigt upprop för sekularism

Jämfört med de pro-hindunationalistiska, USA-vänliga och flagrant ojämlikhetssträvande uttalanden och ageranden som Vajpayee-regimen stod för – och dit hör det skamlösa overseendet med pogromerna i Gujarat 2002 – utgör CMP ett värdigt upprop för ett sekulärt, demokratiskt, antikonkollonialistiskt och folkligt nationellt fördrag.

Men den omedelbara offentliga debatten som uppstått kring CMP har inte kommit att handla därom. I stället har den senaste tiden präglats av hårda dueller mellan

å ena sidan den indiska liberaliseringspolitikens fader Manmohan Singh (assisterad av sin kunnige medhjälpare i form av finansminister **P. Chidambaram**) och å den andra vänsterfronten.

Om statsbudgeten utgör ett konkret tecken så tycks första rondan i dessa dueller ha vunnits av liberaliseringssidan. En välkänd oberoende skribent skrev nyligen så här klarsynt i prestigefyllda *Mumbai-tidskriften Economic & Political Weekly*:

”CMP är tydligen ett dokument som försöker lika samman motstridiga tryck och krav samtidigt som man förser det med ett ”mänskligt ansikte”. Men budgeten är en indikator på att detta till stor del kan vara en mask som döljer de verkliga intentionerna att fortsätta skära ner på statliga investeringar, att privatisera de lönsamma sektorerna av ekonomin och låta marknadskrafterna avgöra vilka prioriteringar ska bli... Faktum är att den demonstrerar att det inte finns mycket gemensamt mellan den globala kapitalets konkurrensbetonade värld och arbetskraftens grundläggande behov...”

Samma skribent avslutar:

”En ”alternativ” politik inriktad på folkets bästa kräver grundläggande förändringar som inte låter sig inhysas inom den parlamentariska demokratins nuvarande struktur.”

EPW-skribentens dystra prognos rörande demokratisk parlamentarism i Indien förefaller att få stöd från den motsatta politiska polen. Den av BJP ledda NDA-koalitionen har vid upprepade tillfällen under den kortvariga budgetsessionen demonstrerat att man inte sätter särskilt stort värde på fungerande parlamentariskt styre.

Gång på gång lamslog man parlamentets båda kammare, och man deltog inte i budgetdiskussionerna inte ens när budget-

ten slutligen klubbades igenom. Och än mer slående är det faktum att BJP och dess allierade inte följt sedvanlig parlamentarisk takt att hålla en låg profil under en nyttillträdd regerings första 100 dagar.

Svårbemästrat för Singh

Med de kolleger, de allierade inom UPA-alliansen och de medresenärer inom vänsterfronten som Manmohan Singh har, är frågan hur denne – som på sin höjd kan betecknas som en godhjärtad novis inom det politiska spelet – ska kunna bemästra motsättningarna inom och mellan de koalitioner han omges av i parlamentet. Endast historien kan ge svar på detta.

Vad som komplicerar saken är att var och en av dessa tre koalitioner i sig själva rymmer skiftande, ja till och med motstridiga, krafter. De är alla dessutom deltagare i ett omgivande samhälle med en mängd historiskt nedärvda olösta problem.

Dock är det så att hur dystra prognoserna än tycks vara, baserade på olika direkta företeelser, avgörs den indiska demokratis framtid ytterst av två grundmurade parametrar:

För det första det indiska folkets gång på gång demonstrerade engagemang för, och sitt duktiga nyttjande av, sin rösträtt, och för det andra de antiparlamentariska krafternas misslyckande hittills i att utveckla en institutionell struktur tillräcklig för att locka med sig de olika regionerna och deras varierande befolkningsgrupper.

Eller är detta bara fråga om en from förhoppning från min sida?

Ajit Roy

Översättning: Lars Eklund

